

В умовах економічної кризи спостерігається поступове скорочення державного фінансового забезпечення дорожньої галузі, і, щоб виправити негативні наслідки цієї тенденції, підприємства змушені змінювати структуру фінансового капіталу з умовою забезпечення рентабельності і розвитку своєї діяльності. Для залучення додаткових капіталовкладень потрібно покращувати інвестиційну привабливість, а це неможливо здійснювати без глибокого фінансового аналізу.

Звідси очевидним стає все більше зростання ролі фінансового менеджменту підприємств дорожнього комплексу, його впливу на економічний розвиток підприємства.

Перспективи подальших розробок в даному напрямку ми вбачаємо у дослідженні та удосконаленні процесів визначення оптимальної структури фінансового капіталу на підприємствах дорожнього господарства.

Література

1. Довбня С.Б. Модель комплексної оптимізації фінансування підприємства / Довбня С.Б., Ковзель К.А.// Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 134.
2. Закон України «Про внесення змін до законів України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» та «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 08.07.2010 № 2461-VI. – [Електронний ресурс]. Режим доступу www.zakon.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про державний бюджет України на 2010 рік» від 27.04.2010 № 2154-VI. – [Електронний ресурс]. Режим доступу www.zakon.rada.gov.ua.
4. Закон України «Про джерела фінансування дорожнього господарства» від 18.09.1991 № 1562-XII.
5. Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг» від 14.12.1999 № 1286-XIV. – [Електронний ресурс]. Режим доступу www.zakon.rada.gov.ua.
6. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент / Коваленко Л.О., Ремньова Л.М.: Навч. посібн. 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 483 с.
7. Концева В.В. Концептуальні засади ефективного фінансування дорожньої галузі / Концева В.В., Безуглий А.О. // Вісник НТУ. – 2006. – № 13. – С. 253.
8. Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року. – Офіційний веб-портал органів виконавчої влади: [Електронний ресурс]. Режим доступу www.ktm.gov.ua.
9. Марченко А.А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів / Марченко А.А.// Фінанси України. – 2002. – № 9. – С. 102.
10. Петленко Ю.В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємств. / Петленко Ю.В.// Фінанси України. – 2000. - № 6. – С. 91.
11. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні підготовки та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. Постанова від 14.04.2010 № 357-[Електронний ресурс]. Режим доступу www.zakon.rada.gov.ua.
12. *Приоритеты развития отрасли на 2010 год.* [Електронний ресурс]. Режим доступу - www.mintrans.gov.ua.

УДК 164.01

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ЛОГІСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

*Лукін С.Ю. кандидат економічних наук.
Ремига Ю.С.*

Постановка проблеми. Бізнес як вид економічної діяльності людини відбувається сьогодні у двох взаємопов'язаних сферах: організаціях, які виробляють та продають товари чи послуги, та зовнішньому середовищі, яке створює умови та можливості для організації в проведенні цієї діяльності. Місцем їх складної взаємодії є ринок.

Таким чином, сучасний ринок виступає дуже складним місцем в діяльності організацій, це результат взаємодії великої кількості факторів. Підприємства повинні приймати рішення в умовах, які формуються зовнішнім середовищем та використовувати сприятливі для діяльності можливості, що надаються факторами зовнішнього середовища. Ринок сьогодні є місцем динамічної конкуренції.

Конкуренцію на ринку можна розглядати як особливу гру, в якій успіх залежить як від дій організації, так і від реакції конкурентів, споживачів, партнерів та інших учасників.

Аналіз літературних джерел щодо визначення потенціалу показав, що активні дослідження зарубіжних вчених визначають його як термін для визначення засобів, запасів або джерел, які можуть бути використані щодо досягнення конкретної цілі [3]. У працях вітчизняних авторів З.Є.Шершньової, С.В.Оборської, Н.С.Краснокутської, М.М.Мартиненко та І.А.Ігнатієвої викладені ідеї, що потенціал – це одна із важливіших динамічних характеристик діяльності підприємства, яка одночасно відображає стан підприємства щодо вимог зовнішнього й внутрішнього середовища та використовується для оцінки його роботи [6; 7; 11]. Також українські вчені визначають потенціал як наявні в економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальну структуру та вміння раціонально використовувати їх для досягнення поставленої мети [4].

Виклад основного матеріалу.

В результаті формування ринкових відносин в Україні в діяльності підприємств відкрились нові можливості. Останні роки характеризуються підвищеним рівнем надання і використання логістичних послуг, а це пов'язано з тим, що інфраструктура бізнесу постійно змінюється, зростає значущість основних складових економічного розвитку суспільства, що, в свою чергу, забезпечує конкурентоспроможність і ефективність бізнесу в цілому. Тому метою даної статті є дослідження методології формування та аналіз основних пріоритетів розвитку логістичного потенціалу країни.

Різкі зміни в зовнішньому середовищі, що відбулися в Україні, стимулюють використання в управлінні підприємствами нових методів планування, аналізування, створення незвичних систем взаємодії з постачальниками, споживачами, конкурентами. Українське сьогодення характеризується тим, що більшість компаній на ринку можуть запропонувати споживачеві повний спектр необхідних послуг, особливо включаючи логістичні. Саме поняття логістики на Україні з'явилося не так давно, але менталітет підприємців вже досяг того рівня, коли логістику розуміють не лише як транспортні перевезення чи надання складських послуг. Таким чином, можна констатувати той факт, що український ринок крок за кроком наближається до європейських стандартів, оскільки компанії починають враховувати всі чинники процесу управління ланцюгом поставок.

Динамічний розвиток українського ринку свідчить, що підприємства намагаються якнайповніше задовольнити потреби і бажання споживачів при використанні повного комплексу надання логістичних послуг, використовуючи сучасні інформаційні технології та технічне обладнання, досвід провідних іноземних компаній, при цьому розширюючи масштаби своєї діяльності для підвищення рентабельності та інших економічних показників, які характеризують конкурентоспроможність організації. Порівняльна характеристика наукових досліджень визначено у табл.1.

Отже, можна сказати, що науковці в своїх дослідженнях [11; 9; 3; 13; 6; 7] розглядають потенціал як одну із важливіших динамічних характеристик діяльності підприємства, яка одночасно відображає стан підприємства щодо вимог зовнішнього й внутрішнього середовища та використовується для оцінки його роботи. Інакше кажучи, підприємства використовують свій економічний потенціал як інструмент адаптаційного процесу, завдяки чому воно трансформується відповідно до мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища. Складовими потенціалу організацій є як системні елементи (структури, функції, технології, люди) так і ресурси, які вона може накопичувати та використовувати для досягнення конкурентних переваг (входи, виходи). За своїм змістом та призначенням у вирішенні поточних та стратегічних задач, потенціал організації можна розділити на організаційний (структури, люди та ресурси) та функціональний (функції та технології). Стратегії, що вибирає організація, повинні відповідати її потенціалу.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз щодо визначення «потенціалу»

Автор	Етимологія потенціалу
1	2
З.Є.Шершньова, С.В.Оборська	Пропонують у своїх дослідженнях визначати потенціал як «виробничий потенціал підприємства», що представлений у вигляді системи взаємопов'язаних елементів, які виконують різні функції, поєднуючи при цьому ресурсний та функціональний підходи [11].

1	2
Словник іншомовних слів	Визначено потенціал як «міць, сила» [9].
Дослідження Оксфордських вчених	Визначають термін «потенціал» як «потужність, сила». Цей термін використовується для визначення засобів, запасів та джерел, що є в наявності, які можуть бути використані щодо досягнення конкретної цілі, рішення будь-якої задачі, а також можливостей окремої особи, суспільства, держави у певній галузі [3].
Загальне розуміння	«Потенціал» розглядається як «засоби, запаси, джерела, які є в наявності й можуть бути мобілізовані для досягнення поставленої мети, здійснення плану, вирішення якого-небудь завдання; можливості окремої особи, суспільства, підприємства, держави в цілому» [13].
Н.С.Краснокутська	Розглядає «потенціал підприємства» як можливість системи ресурсів і здібностей підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів [6]. Сутність змісту наведеного визначення в тому, що внутрішні можливості підприємства повинні забезпечити його конкурентні переваги в ринковому середовищі, тобто потенціал підприємства необхідно розглядати через взаємозв'язок внутрішнього та зовнішнього потенціалів.
М.М.Мартиненко, І.А.Ігнатієва	Під «потенціалом організації» розуміють можливість підприємства випускати та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію (надавати послуги) та успішно протистояти впливу зовнішнього середовища [7]. Тобто суть потенціалу підприємства пов'язане не лише з наявними ресурсами, але й з потенційними можливостями випускати конкурентоспроможний продукт.

Необхідно також зазначити, що потенціал організації не є незмінною величиною, вона суттєво залежить від умов зовнішнього середовища, в якому здійснюється діяльність підприємств і тому постійно змінюється. Будучи основою для прийняття управлінських рішень, потенціал можна розглядати як узагальнений показник, що характеризує розвиток виробничих сил та виробничих або невиробничих відносин. Його величина може залежати від оптимального сполучення певної кількості та якості окремих видів економічних ресурсів, які залучені у господарську діяльність; рівня організації виробництва й праці; ефективності системи управління підприємством. При цьому, в якості структурних елементів потенціалу науковці виділяють також наступні складові: виробничо-технологічний потенціал, фінансово-економічний потенціал, трудовий потенціал й інноваційний потенціал [8].

Таким чином, потенціал країни можна визначити як сукупність суспільно-економічних відносин підприємств, які складаються на ринку з метою створення матеріальних благ і послуг для досягнення певного результату. Потенціал країни повинен розкривати весь комплекс дій, які відбуваються між гравцями економічного ринку. Іншими словами, потенціал країни повинен визначати можливості країни при використанні інвестиційно-інноваційних ресурсів, фінансових ресурсів, технічних ресурсів, технологічних ресурсів, інформаційних ресурсів, кадрових ресурсів, правових ресурсів, здібностей підприємств задовольняти потреби.

Структура економічного потенціалу країни – це відносно стійкий спосіб організації елементів економічного потенціалу, що розкриває його будову, елементний склад, принцип формування й розвитку. Оптимальна структура потенціалу повинна мати мінімальну кількість компонентів, але, разом з тим, вони повною мірою повинні виконувати задані функції.

Узагальнення існуючих підходів до визначення поняття «потенціал», які представлені у тематичних літературних джерелах, дає можливість зробити порівняльний аналіз (табл.2).

Порівняльна характеристика наукових підходів щодо оцінки потенціалу

Науковий підхід	Характеристика
1	2
Ресурсний (обліково-звітний) підхід	Зорієнтований на визначення потенціалу як сукупності виробничих ресурсів, визначає його величину як суму фізичних і вартісних оцінок окремих його складових. Оцінюючи потенціал, треба враховувати: матеріально-технічні ресурси з окремим дослідженням знарядь і засобів праці; трудові ресурси, енергетичні та інформаційні ресурси, фінансові (грошові) ресурси. Останні є найбільш взаємозамінними з усіма іншими. Ресурси мають вартісну оцінку та цільову спрямованість на створення доданої та споживної вартості. Кожен з окремих видів ресурсів має свій внесок у формування кінцевих результатів. Як наслідок, потрібно враховувати, вивчати та формувати структуру складових потенціалу з метою досягнення максимальних у поточних умовах результатів.
Структурний (функціональний) підхід	Зорієнтований на визначення раціональної структури потенціалу, визначає його величину виходячи з прогресивних норм і нормативних співвідношень, заданих найбільш досконалими технологіями. Аналіз та оцінка структурних характеристик виробничого потенціалу пов'язані з певними труднощами, оскільки всі його елементи функціонують одночасно, в сукупності та взаємодії. Створення ефективної структури потенціалу зумовлює економію всіх видів ресурсів (сировини, матеріалів, енергії, фінансів, витрат живої та матеріалізованої праці). Це можливо лише за умови підвищення якісного складу всього потенціалу та окремих його складових.
Цільовий (проблемно-орієнтований) підхід	Спрямований на визначення відповідності наявного потенціалу досягненню поставлених цілей, визначає його величину як рівень відповідності окремих складових потенціалу необхідному, дещо ідеальному уявленню про склад, структуру та механізми функціонування потенціалу для виготовлення конкурентоспроможної продукції. Рівень потенціалу визначається в процесі його використання й оцінюється з точки зору його результативності, тобто ступеня задоволення.

Тому цілісні характеристики потенціалу як системи визначають стратегію його поведінки та задають відповідні стратегії для кожного з його елементів. Потенціал може досягти цілей лише тоді, коли на досягнення певних цілей спрямований кожний із його елементів. На нашу думку, при описанні структури потенціалу країни необхідно використовувати комплексний підхід, який дозволяє розглядати декілька різних аспектів потенціалу та надає більш повне уявлення про його склад. Представимо структуру економічного потенціалу країни наступними основними рисами: стійкістю, стабільністю, гнучкістю, пропорційністю, збалансованістю та інш.

Управління ланцюгом постачання дозволяє підтримувати рух економічних процесів у часі, оскільки виступає основним інтегрованим елементом виробництва, постачання, споживання і при цьому надання повного спектру послуг для повного задоволення потреб споживача. У зв'язку із розвитком логістики, формуванням глобальних та регіональних ланцюгів постачання, постійно росте роль підприємств, які надають послуги щодо руху товаропотоків та їх ефективному управлінню, іншими словами починає розвиватися логістична інфраструктура.

У даний час ефективність ланцюга поставок товарів є основною умовою забезпечення конкурентоспроможності. Виробники-конкуренти не можуть знижувати безпосередні витрати, пов'язані з виробництвом, без ризику зниження якості. Залишається єдиний спосіб економії – скорочення часу реалізації продукту по всьому ланцюгу поставок. Досвід високорозвинених країн доводить, що реалізувати сучасні вимоги до логістики здатні тільки спеціалізовані компанії. Саме логістичні процеси є основними факторами забезпечення конкурентних переваг країни, тому комплекс виробничо-фінансових, інтелектуальних та трудових можливостей країни, націлених на

оптимізацію процесу переміщення матеріального та супутніх йому потоків впродовж усього логістичного ланцюга, а також планування й організація заходів щодо підготовки та реалізації пов'язаних з цим логістичних процесів і операцій можна визначити як логістичний потенціал країни.

Цільову оцінку логістичного потенціалу країни можна охарактеризувати як якісну оцінку, що дає змогу оцінити можливості досягнення певних результатів, створює умови для обґрунтованого підходу до планування процесу трансформації окремих його частин і потенціалу загалом на основі правильного розподілу дій та ресурсів по виконавцях і термінах для якісного та своєчасного отримання необхідних параметрів і набуття навичок, а отже, забезпечує досягнення поставлених цілей країни. Важливе значення має не лише обсяг цих складових, а й те, як використовуються окремі елементи логістичного потенціалу. Це, в свою чергу, залежить від рівня взаємодії, співвідношення частин логістичного потенціалу, а також прийнятих стратегій розвитку країни як окремих складових, що знаходять вираження в ресурсних, функціональних і продуктових стратегіях, так і держави загалом. Результати цільового аналізу всього потенціалу, а також окремих його елементів є основою для вибору стратегій та визначення термінів їхнього виконання; визначення напрямків та швидкості нагромадження; зміни структури потенціалу та окремих складових; формування рівня конкурентоспроможності країни; прийняття рішень щодо майбутнього напрямку для розвитку.

Логістичний потенціал дозволяє реалізувати цільові установки як фірми, підприємства, так і галузі (країни) в рамках їх місії, яка є стратегічним фактором в умовах посилення конкуренції. В цьому плані логістичну місію за кордоном часто трактують як правило «семи R-s: забезпечення наявності потрібного продукту в необхідній кількості і заданої якості в потрібному місці у встановлений час для конкретного споживача з найкращими (оптимальними) затратами» [2].

Висновки. Розвинутий ринок логістичних послуг, розвинута транспортно-логістична інфраструктура країни та інші складові ринкової інфраструктури мають значний вплив на логістичний потенціал країни. Отже, враховуючи зміст викладеного основного матеріалу, можемо зробити висновок, що логістична складова при визначенні основних пріоритетів розвитку потенціалу країни повинна відображати:

1. Формування господарських зв'язків по поставкам товарів, їх розвиток, корегування і раціоналізація.
2. Визначення обсягів і напрямів матеріальних потоків.
3. Прогнозування оцінки потреби в перевезеннях.
4. Визначення послідовності руху товарів через місця складування.
5. Розвиток, розміщення і організація складського господарства.
6. Управління запасами у сфері обігу.
7. Здійснення перевезень і всіх необхідних при цьому супутніх операцій.
8. Виконання операцій, що передують перевезенням і завершують їх (маркування, підготовка до навантаження, вантажно-розвантажувальні роботи і ін.).
9. Управління складськими операціями (здача і приймання вантажів по кількості і якості, збереження, підсортування, підготовка необхідного асортименту для споживача, організація доставки дрібними партіями і т.д.).

Таким чином, виходячи зі структури логістичного потенціалу, його діагностика та аналіз переваг і слабких сторін повинні складати основу стратегічного аналізу його складових підсистем, однією з яких і є потенціал логістичної інфраструктури. Формування логістичного потенціалу країни безпосередньо повинно бути пов'язано з можливостями потенціалу його структурних елементів. Тому взаємозв'язок всіх цих елементів і їх підпорядкування досягненню єдиної мети і є механізмом розвитку логістичного потенціалу країни.

Література

1. Ансофф И. Стратегическое управление / Пер. с англ. / И.Ансофф. – М.: Прогресс, 1989. – 519 с.
2. Бауерсокс Доналд Д., Клосс Дейвид Д. Логистика: интегрированная цепь поставок. 2-е изд. / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2006. – 640 с.: ил.
3. Бизнес: Оксфордский толковый словарь. Англо – русский. / М.: Издательство «Прогресс – Академия», Издательство РГГУ, 1995. – 734 с.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3. / Редкол.: С.В.Мочерний (відп.ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В.Д.Базилевича. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 615 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

6. *Краснокутська Н.С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник.– Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
7. *Мартиненко М.М., Ігнат'єва І.А.* Стратегічний менеджмент: Підручник – К.: Каравела, 2006. – 320 с.
8. *Нужний К.М., Бобкова О.Ю.* Сутнісна характеристика економічного потенціалу підприємства // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська наука XXI століття–2007», 16–31 мая 2007г. Т.3. – Днепропетровск: Наука и образование, 2007. – С. 727.
9. *Словник сучасної економіки МАКМІЛЛАН* / Пер. з англ. – К.: «АртЕк», 2000. – 640 с.
10. *Советский энциклопедический словарь* / Гл. редактор Прохоров А.М.. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 1632 с.
11. *Шериньова З.Є., Оборська С.В., Ратушний Ю.М.* Стратегічне управління: Навч.-метод. Посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2001. – 232с.
12. *Экономическая стратегия фирмы* / Под ред. А.П.Градова. – Л., 2000. – 589 с.
13. <http://yas.yuna.ru>.

УДК 338.47

МОДЕЛЮВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ПОПИТУ МІСЬКИМ ПАСАЖИРСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ

Мороз О.В.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання виникає необхідність у розробці теоретичного й практичного інструментарію при вирішенні проблем, що виникають перед регіональною транспортною системою, освоєння нових прийомів і методів управління. Різне зростання рівня розвитку зовнішнього середовища викликає необхідність формування ефективних підходів до управління таким чином, щоб здатність до змін стала однією з найважливіших ключових характеристик, що визначають можливості організації до виживання в довгостроковій перспективі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Сьогоднішній період функціонування перевезень пасажирів автотранспортом розглядається як етап ринкових відносин. Звернення до його базових закономірностей дає змогу спрогнозувати перспективу реформування інфраструктури пасажирського автотранспорту згідно з вимогами ринкової економіки.

При формуванні ринку транспортних послуг визначення обсягу попиту на перевезення транспорту має фундаментальне значення. Він повинен вирішити дві основні проблеми:

- задоволення потреби населення в перевезеннях як кількістю, так і якістю транспортних послуг;
- досягнення перевізниками максимального прибутку за рахунок збільшення доходів і зниження витрат.

Попит населення на перевезення вивчається визначенням існуючих пасажиропотоків. Дані про їхню величину та розподіл за часом і напрямком використовують для організації раціональної системи маршрутів та її коригування, координації роботи різних видів пасажирського транспорту, обґрунтування оптимальної структури і загальної кількості автотранспортних засобів та їх розподілу за маршрутами.

Формування пасажиропотоків відбувається під комплексним впливом різних факторів, ступінь яких неоднакова. Для виявлення ступеня впливу як окремих факторів, так і їх сукупності на пасажирські перевезення використовують різні економіко-математичні методи. Головним методом вивчення тенденцій розвитку пасажирського автотранспорту є прогнозування. Воно є по суті головним засобом обґрунтування перспективних планів, а точність прогнозів визначає реальність прийманих планових рішень.

Задоволення попиту на пасажирські перевезення залежить від точності прогнозування, що в свою чергу визначає наскільки великими будуть втрати транспортної продукції, а значить наскільки ефективною буде система міського пасажирського транспорту.

Постановка завдання. Побудова математичної моделі для прогнозування обсягу попиту на перевезення міським пасажирським автомобільним транспортом.

Виклад основного матеріалу. Управління міськими пасажирськими перевезеннями потребує прогнозування кількісних показників міських пасажирських перевезень за видами транспорту в